

Praktikum: Umeščanje infrastrukture za koriščenje obnovljivih virov energije v prostor

V sklopu Meseca krajinske arhitekture je DKAS izvedel praktikum za člane društva. Naslovili smo temo umeščanja infrastrukture za koriščenje obnovljivih virov energije v prostor (v nadaljevanju OVE) v povezavi z vplivi na krajino.

O umeščanju infrastrukture za koriščenje OVE so člani DKAS na podlagi izkušenj predstavili svoje ugotovitve: Vesna Kolar Planinšič (MOP, SSPVO) je predstavila strateški vidik umeščanja infrastrukture za koriščenje OVE v prostor, Eva Harmel (ZaVita, d.o.o.) je na primeru celovite presoje vplivov na okolje za Nacionalni energetske podnebni načrt predstavila vrednotenje vplivov na krajino, Tadej Bevk (UL BF, Oddelek KA) je delil zaključke raziskovalnih nalog na temo doživljanja OVE v krajini, Blanka Bartol (MOP, DP) pa je poudarila pomen celostnega pristopa pri opredeljevanju ustreznih območij ter vlogo akcijskih načrtov, vezanih na umeščanje te infrastrukture pri izvedbi Strategije prostorskega razvoja Slovenije.

V okviru vodene razprave, ki jo je moderirala Jelka Hudoklin (Acer Novo mesto d.o.o.) so za posamezno vrsto infrastrukture za koriščenje OVE izkušnje iz izvedbe različnih projektov delili Tadej Bevk (sončne elektrarne), Jelka Hudoklin (hidroelektrarne), Rado Romih (vetrne elektrarne) ter Aleš Mlakar (vetrne elektrarne).

Razprava je bila osredotočena na vplive omenjenih posegov na krajino ter možnostih in izzivih, kako zagotoviti izvedbo teh posegov na način, da s tem ne bo povzročena degradacija krajine. Ključne ugotovitve so:

- Premišljeno umeščanje teh posegov v prostor na ravni države trenutno zaostaja za posamičnimi, razpršenimi investicijskimi pobudami. Na državnem nivoju je zato treba nemudoma zagotoviti jasno strategijo prostorskega umeščanja infrastrukture za izrabo OVE v prostor. Treba bi bilo opredeliti primerna območja na državni ravni in merila za umeščanje tovrstnih objektov na lokalni ravni.
- Infrastruktura za izrabo OVE na državni ravni mora prispevati k energetske oskrbi na državni ravni; bistvenega pomena je utemeljenost in upravičenost posegov ki naj ne služijo zgolj interesom posameznih investitorjev.
- Učinkovita raba energije naj ima prednost pred povečevanjem deleža energije iz OVE. S tem se bodo dolgoročno zmanjšali tudi pritiski na prostor.
- OVE se zelo razlikujejo kar se odraža tudi pri pridobivanju energije, distribuciji energije, shranjevanju, dinamiki... S tem je tudi infrastruktura za koriščenje OVE zelo različna in povzroča različne vplive na krajino.
- Znotraj stroke smo zadržani glede sprejemljivosti infrastrukture za izrabo OVE, kaj od te infrastrukture predstavlja degradacijo prostora, ter na katerih lokacijah to predstavlja degradacijo, po drugi strani pa katera infrastruktura OVE (in kje) lahko postane nova prepoznavna značilnost krajine oziroma odraz tehnološkega napredka/razvoja.
- Skupna naloga, ki nas čaka, je opredelitev trdnih meril, na podlagi katerih bomo lahko strokovno ocenjevali ustreznost/sprejemljivost posameznih posegov v zvezi z izrabo OVE in pri tem ohranjali kakovostno krajino kot eno ključnih prepoznavnih značilnosti države. Merila so kompleksne narave, ker je znotraj meril potrebno upoštevati tako naravne komponente kot družbene in osebne zaznave krajine.

- Na podlagi jasno opredeljenih meril bi bilo treba izdelati strokovne podlage za opredeljevanje ustreznih lokacij za umeščanje te infrastrukture v krajino kot tudi presojo vplivov izvedbe tovrstnih posegov na krajino. Pozivamo Ministrstvo za okolje in prostor, da se v okviru Državnega prostorskega reda zagotovi izdelavo priročnikov z navodili in usmeritvami za prostorske načrtovalce, projektante in izdelovalce okoljskih presoj.
- Pri usmerjanju umeščanja tovrstnih posegov je treba preprečiti stihijsko umeščanje v prostor. Na ta način se zagotovi boljšo izkoriščenost potencialov OVE in ohrani kakovosti prostora.
- Tudi na tem področju smo priča zelo hitremu razvoju tehnologije, ki prinaša nove priložnosti in lahko omogoči izvedbo posegov na čim manj moteč način; treba je poiskati rešitve, ki se čim bolj prilagajajo obstoječim značilnostim krajine ter tako ne povzročijo poslabšanja stanja krajine. Preprečiti je treba uvajanje zastarelih tehnologij in strokovno neustreznih/neupravičenih posegov.

Sončna elektrarna v kraju Buče na Kozjanskem. Avtor: dr. Tadej Bevk

S tem razmislekom želimo poudariti, da kljub pozitivnemu dojemanju izrabe OVE kot trajnostno naravnane in odgovorne odnose do okolja, lahko umeščanje infrastrukture za njihovo koriščenje povzroča številne negativne vplive v prostoru - med drugim degradacijo krajine v vsej njeni kompleksnosti. V prihodnosti želimo vzpostaviti aktiven dialog in sodelovanje med strokovnjaki, ki se v najširšem smislu ukvarjajo z OVE. Na podlagi aktivnega sodelovanja pristojnih strok in ministrstev želimo narediti korak k opredelitvi ustreznih območij za umeščanje OVE ter meril, ki bodo omogočila usmerjanje umeščanja posegov v prostor na občinskem nivoju in vrednotenje sprejemljivosti vplivov teh posegov na krajino.

Želimo, da te ugotovitve dosežejo čim širši krog strokovnjakov in odločevalcev, ki so dejavni na tem področju. Problem umeščanja infrastrukture za izrabo OVE je dilema, ki zahteva širšo razpravo, zato želimo spodbuditi stroke za izvedbo skupnega posveta na temo izpostavljenе problematike. Zavedamo se, da je o izkoriščanju OVE pomembno postaviti skupna vrednostna stališča vseh strok, ki lahko prispevajo svoja znanja in pristojnih ministrstev, ker samo tako zagotovimo sprejemljiv način izvedbe posegov, ki so med drugim tudi med ključnimi v luči blaženja podnebnih sprememb.

Za DKAS

Eva Harmel, Barbara Kostanjšek, mag. Jelka Hudoklin